

1. In onze uitzending zijn een arbeidseconoom, arbeidssocioloog en de directeur van de Adviesraad Migratie het eens: sinds de toetreding van MOE-landen tot de EU heeft het beleid van uw ministerie ervoor gezorgd dat bedrijvigheid te eenzijdig werd gestimuleerd en is niet stilgestaan bij de consequenties van massale toestroom van arbeidsmigranten als gevolg van dat beleid. Dit, terwijl de misstanden al in 2011 [bekend](#) waren. Kunt u zich in die kritiek vinden?

U belooft in te zetten op [brede welvaart](#). Daar past niet een situatie bij waarin "bedrijven profiteren van goedkope arbeid, terwijl de samenleving de lasten draagt" (uit Migratieagenda).

- Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is primair verantwoordelijk voor het dossier [arbeidsmigratie](#). Vragen over de aanpak van misstanden en de activiteiten in de periode tussen 2011 en 2020 verwijs ik daarom door naar dat ministerie.
- EZK onderschrijft het belang om arbeidsmigratie vanuit een brede welvaartsbenadering te bezien. Het kabinet heeft ten aanzien van dat pakket over migratie, inclusief arbeidsmigratie, helaas geen overeenstemming bereikt over de maatregelen, individueel noch als onderdeel van het bredere pakket. Het doel was te komen tot een visie op arbeidsmigratie vanuit een brede welvaartsbenadering – met aandacht voor de verdeling van lusten en lasten – en de relatie tot de geschetste economische uitdagingen en krapte.

2. Een mogelijke maatregel is een uitzendverbod in specifieke sectoren (bijvoorbeeld de vleesindustrie), u noemt het ook in [dit document](#). Hoe staat u tegenover een dergelijk verbod als onderdeel van uw beleid?

- Een uitzendverbod in specifieke sectoren (met lage lonen/arbeidsmigranten) biedt geen oplossing voor het tegengaan van misstanden wat dit verbod beoogt tegen te gaan. Deze mensen zullen elders in Nederland aan de slag gaan, *tenzij* je de handhaving verbetert, mensen beter opleidt/omschoolt en arbeidsbesparende innovatie meer loont dan een extra persoon aannemen.
- Vanuit economisch perspectief is sturen op sectoren en technologieën die bijdragen aan de brede welvaart, zoals beschreven in het [Perspectief op de Nederlandse economie](#) van 30 juni 2023 het meest relevant.

3. Een ander instrument om te breken met beleid waarbij bedrijven profiteren van goedkope arbeid, terwijl de samenleving de lasten draagt is de bedrijfseffectrapportage randvoorwaardelijk te maken. In [dit document](#) is te lezen dat EZK daar tegen is vanwege de invloed op *het vestigingsklimaat*. Hoe rijmt u dat met het voornemen om in uw beleid voortaan meer oog te hebben voor de samenleving in plaats van het belang van bedrijven?

- De bedrijfseffectrapportage is niet bedoeld om een verschuiving van de lasten van de samenleving naar het bedrijfsleven te bewerkstelligen. Bovendien lopen er twee discussies door elkaar: het afschuiven van lasten op de samenleving en de effectrapportage die bedoeld is als informatief instrument om zicht te krijgen op huisvestingsproblematiek bij arbeidsmigranten.
- Een randvoorwaardelijke bedrijfseffectrapportage gaat een stap verder. Een randvoorwaardelijke bedrijfseffectrapportage maakt het voor gemeenten mogelijk om bedrijven of bedrijfsuitbreidingen te weren, als de gemeente denkt dat daarvoor geen plaats is. De criteria hiervoor werden niet of onvoldoende afgebakend waardoor de rapportage een te open en te vrijblijvend karakter zou krijgen.
- Een dergelijke bedrijfseffectrapportage met een open en vrijblijvend karakter, heeft een aantal bezwaren. Ten eerste omdat het alle bedrijvigheid raakt. De bakker die van Groningen naar Maastricht wil verhuizen, krijgt ook met deze rapportage te maken. Ten tweede leidt een dergelijke rapportage tot een enorme regeldruk, zowel voor bedrijven als lokale overheden. Elk bedrijf dat verhuist, van ZZP'er tot multinational, wordt hierdoor geraakt. Ten slotte, het vestigingsklimaat wordt geraakt als het voor bedrijven niet duidelijk is onder welke voorwaarden en waar in Nederland zij kunnen vestigen.
- EZK is niet tegen een vorm van een bedrijfseffectrapportage, maar die moet doelmatig, doeltreffend en proportioneel zijn. In de voorgestelde vorm heeft EZK zorgen over de gevolgen voor de regeldruk, financiële lasten, uitvoeringslasten en juridische consequenties. Een bedrijfseffectrapportage moet gericht zijn op specifieke sectoren waar misstanden zijn van bedrijven die met arbeidsmigranten werken.

4. Op p.8 van het document in de bijlage bij deze mail staat te lezen (14 aug. j.l.): "EZK is niet akkoord met de maatregel 'aan de hand van een visie op de economie en de arbeidsmarkt subsidies en fiscale faciliteiten gericht inzetten'" Waarom durft EZ zulke maatregelen niet aan? Dit is toch precies in lijn met het beloofde beleid van de minister als het gaat om brede welvaart?

- Het ministerie van EZK heeft bezwaar gemaakt tegen het opnemen van deze maatregel *omdat die niet was uitgewerkt* en dus niet tegen het hebben van een visie en daarop beleid voeren an sich. Het ging hier namelijk om een algemeen idee dat nog niet was uitgewerkt, maar waarvan wel de aanname was dat het tot minder migratie zou leiden. Onduidelijk bleef om welke sectoren het ging en aan welke subsidies en faciliteiten moest worden gedacht, waarmee gevolgen ervan op andere beleidsterreinen (strategische autonomie, klimaat, consumentenbelangen etc.) niet bekend waren.
- De andere maatregelen in de lijst waren op het niveau van concrete maatregelen die je kunt nemen en waren dus wel nader uitgewerkt. Daarom waren we geen voorstander van het op deze wijze opnemen van de maatregel waar u naar verwijst. Daarbij hebben we bepleit om nader uit te werken aan welke sectoren en subsidies/faciliteiten kan worden gedacht en wat de effecten van gericht inzetten zouden zijn.

5. In onze uitzending rijst het idee dat Economische Zaken naar buiten toe een toon aanslaat waarbij de sociale gevolgen van het economisch beleid worden meegewogen, maar in de praktijk telkens de keuze wordt gemaakt om bedrijven te stimuleren en faciliteren ten koste van negatieve bijeffecten. Het beleid van de afgelopen jaren wordt zo goeddeels gecontinueerd en bestaande misstanden mbt arbeidsmigranten en omwonenden blijven voortduren. Kunt u aangeven in hoeverre u maatregelen wenst te treffen die niet per se voordelig zijn voor het vestigingsklimaat en het belang van de uitzendbranche, maar sociaal gezien wel wenselijk zijn?

- Het kabinet heeft afgesproken om alle aanbevolen maatregelen uit het rapport '*Geen tweederangsburgers' om misstanden bij arbeidsmigranten in Nederland tegen te gaan*, van de commissie Roemer uit te voeren. Dat zijn allemaal maatregelen om de bestaande misstanden bij arbeidsmigranten aan te pakken waarbij ook maatregelen zitten die het vestigingsklimaat en het belang van de uitzendbranche raken. Ook EZK heeft zich hieraan gecommitteerd.
- In algemene zin is EZK van mening dat maatregelen doelmatig en proportioneel moeten zijn en niet ongericht het vestigingsklimaat of het bedrijfsleven mogen schaden. Elke (nieuwe) maatregel vraagt een eigenstandige afweging die een balans moet vinden tussen enerzijds wat maatschappelijk en sociaal wenselijk is, en anderzijds wat realistisch en uitvoerbaar is.